

- قبلا گفتیم صفت ..... بیان کننده ویژگی‌های حالت، رنگ، جنس، شکل، اندازه و... موصوف است.
- صفت ..... هم ویژگی قابل اشاره بودن موصوف را نشان می‌دهد.
- و صفت ..... هم تعداد و ترتیب موصوف را توضیح می‌دهد.
- صفت اشاره و شمارشی ..... از اسم می‌آید و صفت بیانی هم ..... از اسم می‌آید.
- حالا می‌خواهیم به دو نوع دیگر از صفت برسیم؛ صفت پرسشی و صفت تعجبی.
- در عبارت «کدام کتاب را خواندی؟» یا در عبارت «چند معلم به اردو آمده‌اند؟»، واضح است که «کدام کتاب» و «چند معلم» دو گروه اسمی هستند، که اولی نقش مفعول دارد و دومی نقش نهاد.
- اما هسته این دو گروه کدام یک از کلمات آن‌ها است؟
- خوب واضح است که ما در جمله اول، در اصل داریم راجع به «کتاب» حرف است، نه راجع به «کدام»؛ و در جمله دوم هم داریم راجع به «معلم» حرف می‌زنیم، نه راجع به «چند». پس ..... و ..... هسته‌های دو گروه اسمی «کدام کتاب» و «چند معلم» هستند.
- اما خوب، حالا باید بفهمیم که نقش «کدام» و «چند» چیست.
- به نظر می‌آید که مورد سوال بودن و تردید درباره یک اسم هم می‌تواند یک ویژگی برای آن باشد؛ یعنی ویژگی «مورد سوال بودن»! گوینده در جمله «کدام کتاب را خواندی؟» فکر می‌خواند مخاطبش «کتاب»ی خوانده است، اما حالا دقیقا دارد در مورد ویژگی‌های آن کتاب می‌پرسد، و این پرسش را با کلمه «کدام» نشان داده است. گوینده جمله «چند معلم به اردو آمده‌اند؟» هم، دارد درباره ویژگی (تعداد) «معلم»ها می‌پرسد و این پرسش از ویژگی را با کلمه «چند» نشان داده است.
- پس «کدام» و «چند» هم، به نوعی برای هسته گروه‌هایشان، «صفت» هستند. این نوع صفت را، صفت ..... می‌نامیم، چون از ویژگی‌های موصوف پرسش می‌کند.
- یکی دیگر از معروف‌ترین صفت‌های پرسشی، کلمه ..... است، مثل ..... .
- صفت پرسشی هم همیشه ..... از موصوف می‌آید، پس از وابسته‌های ..... اسم است.
- می‌توانید چند صفت پرسشی دیگر هم بگویید؟
- حالا به این عبارت‌ها توجه کنید: «چه بچه‌های خوبی!»، «عجب درسی داریم!»
- هسته عبارت اول، ..... است و کلمه «خوب» هم، صفت ..... است. در عبارت دوم هم، «عجب درسی» یک گروه اسمی است که هسته آن، ..... است.

- اما خب، پس نقش دو کلمه «چه» و «عجب» چیست؟ آیا این‌ها نیز ویژگی‌ای را برای هسته گروه نشان می‌دهند؟
- همه می‌فهمیم که «چه» و «عجب» نشان می‌دهند که «بچه‌ها» و «درس»، شگفت‌انگیز و تعجب‌آور هستند. همین را می‌شود جور دیگری گفت. یعنی می‌توانیم بگوییم که «چه» و «عجب» ویژگی «شگفت‌انگیزی و سزاوار تعجب بودن» را به موصوفشان نسبت داده‌اند.
- پس «چه» و «عجب» هم صفت هستند و آن‌ها را صفت ..... می‌خوانیم.
- صفت‌های تعجبی هم همیشه ..... از اسم می‌آیند و وابسته ..... اسم هستند.
- حواستان بود که «چه» هم جزو صفت‌های پرسشی بود و هم جزو صفت‌های تعجبی؟! پس باید برای تشخیص نقشش، به معنای عبارت توجه کنیم. یعنی باید ببینیم که مثلاً «چه» در «چه کتابی» دارد سوالی را از مخاطب می‌پرسد یا دارد تعجب از کتاب را بیان می‌کند.

تمرین:

• **صفت‌هایی که تا حالا یاد گرفته‌اید را در بیت‌های زیر مشخص کنید.**

- روبه پرفریب و حیل‌ساز
رفت پای درخت و کرد آواز
گفت: به به! چقدر زیبایی!
چه سری، چه دمی، عجب پایی!
- دانی کدام خاک بر او رشک می‌برم؟
آن خاک نیک‌بخت که در رهگذار اوست (سعدی)
- عجب حالی ست حال من که در آینه دوران
نمی‌بینم ز یک تن صورت غم‌خواری و یاری (محتشم)
- کشیدی سپه را به مازندران
نگر تا چه سختی رسید اندر آن (فردوسی)
- کدام دشمن بدگو میان ما افتاد
که اوفتاد جدایی میان ما، ای دوست (عراقی)
- چو طوطیان، چه سخن گفتی و شنیدی، هین؟
چو بلبلان، به کدامین چمن پریدی، هان؟ (پروین اعتصامی)
- شب عاشقان بی‌دل چه شبی دراز باشد!
تو بیا کز اول شب در صبح باز باشد (سعدی)
- به کدام علم، یا رب، به دل تو اندر آیم
که ببینم و بدانم که چه در خیال داری؟ (وحشی بافقی)